

13. 04. 2018

Dno 207/10.02.04/2017
PIRKANMAAN LIITTO

Ote: Maakuntahallitus 09.04.2018 § 54 Lausunto Oriveden kaupungin rantaosayleiskaavaehdotuksesta

54 § Lausunto Oriveden kaupungin rantaosayleiskaavaehdotuksesta	1
- Liite 1. Ote Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040 (MKV 27.3.2017), Orivesi.	10

LAUSUNTO ORIVEDEN KAUPUNGIN RANTAOSAYLEISKAAVA-EHDOTUKSESTA

Oriveden kaupunki pyytää 20.2.2018 saapuneella kirjeellään Pirkanmaan liiton lausuntoa nähtävillä olevasta rantaosayleiskaavaehdotuksesta 29.3.2018 mennessä. Lausunnon antamiseen on saatu lisäaikaa maakuntahallituksen käsittelyyn 9.4.2018 saakka. Kaavaehdotus on nähtävillä toisen kerran. Pirkanmaan liitto on antanut aiemmissa osayleiskaavaprosessin vaiheissa lausunnot rantaosayleiskaavan tavoitteista sekä suunnittelu- ja mitoitusperiaatteista 10.10.2011, kaavaluonnoksesta 13.1.2014 ja kaavaehdotuksesta 6.6.2016.

Rantaosayleiskaavan suunnittelualueena ovat Oriveden kaupungin alueella kaikki vielä kaavoittamattomat rakennusoikeutta sisältävät ranta-alueet sekä niihin liittyvät kuusi kylää. Samassa yhteydessä Eräjärven kylälle laaditaan kyläosayleiskaava. Kaavoitettavalla alueella on rantaviivaa yhteensä noin tuhat kilometriä. Suurimmat vesistöt ovat Längelmävesi, Iso-Löytäne ja Eräjärvi.

Oikeusvaikutteisella kaavalla tullaan määrittelemään rantarakentamisen määrä ja laatu sekä sijoittuminen tilakohtaisesti, ja sitä voidaan käyttää loma- ja asuinrakentamisen rakennuslupien myöntämisperusteena. Kyläalueiden osalta kaavalla ohjataan yleispiirteisesti alueiden maankäyttöä ja rakentamisen suunnittelutarvelupaharkintaa. Eräjärven oikeusvaikutteista kyläosayleiskaavaa voidaan kylän ydinalueella käyttää asuinrakentamisen rakennuslupien myöntämiseen.

Rantaosayleiskaavan ehdotukseen on merkitty 2271 vanhaa lomarakennuspaikkaa, 502 vanhaa asuinrakennuspaikkaa ja 93 maatilan talouskeskuksen aluetta. Informatiivisesti esitetään 555 ranta-asemakaavojen mukaista rakennuspaikkaa. Kaavaehdotuksessa esitetään alueelle 1002 uutta lomarakennuspaikkaa ja 24 uutta asuinrakennuspaikkaa. Selostuksen mukaan kaavan toteutuessa mitoituksi muodostuu 8,9 rakennuspaikkaa muunnettua rantaviivakilometriä kohden (luku ei sisällä ranta-asemakaavoitettuja alueita). Eräjärven kyläosayleiskaavalla mahdollistetaan 35 uutta asuinrakennuspaikkaa.

Kaavavalmistelun yhteydessä on muodostettu mitoitusperiaatteet ja tehty mitoitusvyöhyketarkastelu. Siinä ranta-alueet on fyysisten ominaisuuksien ja luonnonarvojen perusteella luokiteltu kuuteen luokkaan, joiden rakennusoikeuden määrä vaihtelee välillä 0–7 rakennusyksikköä per muunnettu rantaviivakilometri. Kaavaratkaisu perustuu selvityksiin rakennetusta kulttuuriympäristöstä, arkeologiasta ja luontoarvoista sekä muihin aineistoihin muun muassa alueen vesihuollosta, palveluista ja asutuksesta. Rantaosayleiskaavatyön yhteydessä on laadittu edullisuusvyöhyketarkastelu vakituiseen asumiseen sopivista ranta-alueista.

Rantaosayleiskaavaehdotuksessa loma-asutusta on esitetty loma-asuntojen alueille (RA, RA-1) ja matkailupalvelujen alueille (RM, RM-1, RM-2, RM-3). Lisäksi asumista on merkitty maatilojen talouskeskusten alueille (AM, AM-1), erillispientalojen alueille (AO, AO-1) ja pientalovaltaisille asuntoalueille (AP).

Ehdotukseen on merkitty maa- ja metsätalousvaltaiset alueet (M), maisemallisesti arvokkaat peltoalueet (MA), retkeily- ja ulkoilualueet (VR), uimaranta-alueet (VV), muinaismuistoalueet (SM), luonnonsuojelualueet (SL, SL-1), venesatamat ja valkammat (LV-1, LV), yhdyskuntateknisen huollon alueet ja rautatiealue. Aluevarauksina osoitetaan myös teollisuus- ja varastoalueet (T), yhdyskuntateknisen huollon alueet (ET), hautausmaa-alueet (EH), julkisten palvelujen ja hallinnon alueet (PY) sekä kirkot (YK, YK-1). Lisäksi viiva- ja kohdemerkinnöillä osoitetaan luonnon ja kulttuuriperinnön kannalta tärkeiden

alueiden sijainnit, pohjavesialueet ja vakituiseen asumiseen soveltuvat ranta-alueet.

Suunnittelija Piesanen, maakuntainsinööri Appelqvist, suunnitteluarkkitehti Majuri:

Edellisen Oriveden rantaosayleiskaavan nähtävillä olon jälkeen suunnittelualueella on tullut voimaan Pirkanmaan maakuntakaava 2040, jonka Pirkanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi kokouksessaan 27.3.2017. Hyväksymispäätöksestä on valitettu Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Pirkanmaan maakuntahallitus on 29.5.2017 MRL 201 §:n nojalla päättänyt maakuntakaavan voimaantulosta ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava tuli päätöksen mukaisesti voimaan, kun päätöksestä kuulutettiin 8.6.2017. Pirkanmaan maakuntakaava 2040 kumosi voimaan tullessaan Pirkanmaan 1. maakuntakaavan, turvetuotantoa koskevan Pirkanmaan 1. vaihemaakuntakaavan, liikennettä ja logistiikkaa koskevan Pirkanmaan 2. vaihemaakuntakaavan sekä lisäksi entisen Kiikoisten kunnan alueen osalta Satakunnan maakuntakaavan.

Kattaessaan lähes koko Oriveden kaupungin alueen ranta-alueet sijoittuu osayleiskaavan alueelle lukuisia eri maankäyttötavoitteita osoittavia maakuntakaavamerkintöjä. Oriveden keskustaajamassa suunnittelualueita koskevat taajamatoimintojen alueen ja ehdollisen taajamatoimintojen alueet ja Eräjärvellä kylämerkintä.

Luonto- ja virkistysalueiden osalta maakuntakaavassa on esitetty Pukalan ja Eräpyhän retkeily- ja ulkoilualueet (VR), lukuisia luonnonsuojelualueita (S) sekä Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Pukalan ja Kintulammen ympäristöön on osoitettu maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävä (MK), ja Sinivuoren ympäristöön Keski-Suomen vastaiselle maa-kuntarajalle luonnon monimuotoisuuden ydinalue. Retkeilyn maakunnallisia tavoitteita osoittavat myös melontareitit Sahajoen-Juupajoen reitti ja Hallin reitti. Valtaosa suunnittelualueesta on maaseutualueita.

Luontoarvoja maakuntakaavassa osoitetaan myös arvokkaita geologisia muodostumia koskevin merkinnöin: Onnistaipaleen tuuli- ja rantakerrostuma (ge3) ja valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (ge2) Vuorilahdenvuori-Paltanmäki, Harjunvuori-Yläinenvuori, Kutemavuori-Rantavuori, Humalavuori-Karahonganvuori, Sep-pälänvuoren-Ärrälänvuoren kallio, Sonsarinvuori-Raiskionvuori, Aurikkovuori-Sulkovuori, Korrinvuori-Soltilanvuoret, Hohkakorvenkalliot, Sarkkilansalon kalliot, Mustavuori, Eräpyhä, Sinivuori, Peltovuori-Kivisalmenvuori, Riuttavuori-Junkinvuori, Harovuori-Kalkunkorkea, Lahovuori-Ruutanenvuori sekä Tuohivuori-Valkeavuori.

Oriveden maaseutualueille sijoittuu monipuolisesti kulttuuriympäristöltään arvokkaita alueita. Juupajoen maisema-alue on valtakunnallisesti arvokas ja maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ovat Lyytikälän-Hirsilän kulttuurimaisema, Pitkäjärven-Päilahden kulttuurimaisema, Längelmäen kulttuurimaisema, Talviaisen-Ristijärven kulttuurimaisema. Maakunnallisesti arvokkaita kulttuurimaisemia ovat Höllön-Nihuantaustan-Onnistaipaleen kulttuurimaisema (päällekkäin Lyytikälän-Hirsilän maakunnallisen maisema-alueen kanssa), Pehulan kulttuurimaisema (osin päällekkäin Lyytikälän-Hirsilän maakunnallisen maisema-alueen kanssa), Naappilan-Koivuniemen-Suomaseman kulttuurimaisema, Vihasjärven kulttuuri-maisema, Uihelan-Eräjärven kulttuurimaisema, Hirtolahden kulttuurimaisema, Vetterkullan kartano ja kulttuurimaisema, Päilahden kulttuurimaisema (päällekkäin Pitkäjärven-Päilahden maakunnallisen maisema-alueen kanssa), Laasolan-Kojonkulman-Pitkäjärven kulttuurimaisema (päällekkäin Pitkäjärven-Päilahden maakunnallisen kulttuurimaiseman kanssa, Uuhiniemi-Piittalan kulttuurimaisema, Attilan-

Pääskylän kulttuurimaisema, Längelmäen kulttuurimaisema (päällekkäin Längelmäen kulttuurimaiseman kanssa) sekä Talviaisten kulttuurimaisema (osin päällekkäin Talviaisen-Ristijärven kulttuurimaiseman kanssa).

Arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön kohteita suunnittelualueella ovat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Onnistaipaleen kylä, Längelmäen kirkonkylä sekä Tunkelon isotalo. Maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat Siitaman kylä ja kulttuurimaisema, Pitkäjärven kylä, Laasolan kylä, Koivuniemen kaupunki, Seppälän pihapiiri, Ylä-Jussilan pihapiiri, Talviaisten kylä, Uiharla, Eräjärven ympäristö ja raitti sekä Vetterkullan kartano.

Maakuntakaavassa osoitetusta tieverkosta suunnittelualueella sijaitsee Valtatie 9, joka Ruutana-Orivesi -väliltä on osoitettu merkittävästi parannettavana valtatie, kantatie 58 sekä tärkeitä seutu- tai yhdysteitä. Merkinnällä ten on osoitettu valtatie 9 kuuluminen TEN-T-liikenneverkon kattavaan verkkoon. Päärata Tampereelta Jyväskylään on osoitettu merkittävästi parannettavaksi radaksi Oriveden asemalta itään maakunnan rajalle saakka. Suunnittelualueella koskevia vesiliikenteen mer-kintöjä ovat veneväylät ja Rönнин satama.

Maakuntakaavan energiahuollon merkinnöistä osayleiskaava-alueella koskevat Siitaman tuulivoima-alue tv1, voimalinjat ja voimalinjojen yhteystarpeet ja Eräslahden sähköasema ja uusi sähköasema. Maakuntakaavassa alueelle on osoitettu myös siirtoviemärit, yhdysvesijohdot ja yhdysvesijohdon yhteystarve.

Suunnittelualueella koskevat myös osittain maakuntakaavan kiviaineshuollon kannalta tärkeät alueet (EOK) Mäntysuo-Koipisuo, Iso Korkiajärvi ja Keskinen-Kalaton. Oriveden kaivos on osoitettu maakuntakaavassa kaivosalueena (EK)

Virkistys ja retkeily:

Oriveden rantaosayleiskaavaehdotuksen alueelle sijoittuu lukuisia Pirkanmaan retkeilyverkostoon kuuluvia reittejä, merkittävä Pukalan retkeilyalue ja muita retkeilyn kannalta kiinnostavia kohteita. Koska maakuntakaava ei ole voimassa yleiskaavan alueella, olisi maakunnallisten virkistysreittien tulevaisuuden toteuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi ja informaation välittämiseksi eteenpäin hyödyllistä esittää ne osayleiskaavassa, kuten kaavaluonnoksessa oliin tehty. Esittämistapana on mahdollista hyödyntää esimerkiksi ohjeellista ulkoilureitin merkintää. Tärkeintä on, että uusien rakentamiskohteiden sijoittelun osalta kaavaratkaisu mahdollistaa maakunnan ulkoilureitistön toteuttamisen, mikä rantaosayleiskaavaratkaisussa toteutuukin. Mikäli ulkoilureitistöä ei palauteta kaavakartalle, on rantaosayleiskaava-alueeseen kytkeytyvä maakunnallinen ulkoiluverkosto tarpeen kuvata esimerkiksi kaavaselostuksen liitemateriaalissa.

Maakuntakaavassa Pukalan retkeilyalueelta Hirsilän ja Siikanevan suuntaan osoitettu seudullinen ulkoilun yhdysreitti osoittaa retkeilyn kehittämistavoitteita pohjoisella osa-alueella. Ulkoilureittien osoittamisen tarkeys korostuu Pukalan ympäristössä, missä metsäalueet on osoitettu maakuntakaavassa MK-merkinnällä maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, jotka ovat ekosysteemipalvelujen kannalta merkittäviä. MK-alueita koskevan määräyksen mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseen sekä ulkoilumahdollisuuksia parantavien polku- ja reittiverkoston ja näihin liittyvien palveluiden järjestämiseen. MK-alueiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista

Oriveden keskustasta Päilahden kautta Pitkäjärvelle osoitetulle ja siitä edelleen Juupajoen maisema-alueelle ja Juupavaaralle jatkuvalle ulkoilureitille oli tutkittu linjausta eteläisen osa-alueen kaavaluonnoksessa. Pitkäjärven alueella sille oli osoitettu linjaus maa- ja metsätalousalueen läpi. Reitin varaus on hyvä osoittaa myös Päilahden kylän alueella. Vinkiän kylän läheisyyteen rantaosayleiskaavaluonnoksessa esitetty ohjeellinen ulkoilureitti nähdään perustelluksi palauttaa takaisin kaavakarttaan osoittamaan Keski-Suomen puolella maakuntarajan läheisyydessä sijaitsevan Isojärven kansallispuiston reitistöjen kehittämiseen liittyviä tavoitteita.

Melontareittien osalta nyt nähtävillä oleva kaavaehdotus toteuttaa maakuntakaavan tavoitteet hyvin.

Luonnonympäristö:

Rantaosayleiskaavan tavoitteeksi on asetettu arvokkaiden luonnonympäristöjen arvojen säilyminen. Edelliseen nähtävillä olleeseen versioon verrattuna kaavaehdotusta on nyt kehitetty luontoarvot paremmin huomioivaan suuntaan siirtämällä suurin osa arvokkaille luontoalueille aiemmin osoitetuista rakennuspaikoista muille rannanosille. Uusien rakennuspaikkojen sijoittamista tällaisille alueille ei kuitenkaan ole täysin pystytty välttämään mm. emätilan perusrakennusoikeuksien toteutumisesta johtuen. Kaavaehdotusta on perustellusti kehitetty edelliseen nähtävilläoloon verrattuna antamalla Luo-2-alueille niiden ympäristöarvot tunnistava kaavamääräys.

Rantakaavoituksessa vakiintuneen käytännön mukaisesti rantaosayleiskaavojen laatimisessa lähtökohtana toimivat mitoitusperusteet, joiden muodostamisessa otetaan huomioon erityiset ympäristöarvot rakentamisen kestävän määrän määrittämiseksi kullakin rannanosalla. Pirkanmaalla rantamitoitusta 7 rakennuspaikkaa/muunnettu rantaviivakilometri on käytetty alueilla, jotka soveltuvat hyvin rakentamiseen. Luonnon, maiseman tai kulttuuriympäristön erityisarvoja sisältävillä rannanosilla mitoitus on alhaisempi. Oriveden rantaosayleiskaavaehdotuksen laatimisen pohjana käytetty rantamitoitusperiaate ei kaikilta osin vastaa Pirkanmaalla noudatettuja rantasuunnittelun käytäntöjä. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut luonnon-, virkistys-, maiseman- ja kulttuuriympäristön alueet ja arvot tulee ottaa rantarakentamisen määrän mitoituksen lähtökohdaksi, kuten myös rantaosayleiskaavaa varten laadittujen tarkentavien selvitysten tulokset muun muassa luontoselvityksen osalta. Maakuntakaavan näkökulmasta mitoitusta tulee kehittää vielä erityisesti maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien huomioimisen osalta, kuten Pirkanmaan liitto on tuonut esiin aiemmissa lausunnoissaan.

Rantaosayleiskaavaluonnoksesta ja -ehdotuksesta antamissaan lausunnoissa Pirkanmaan liitto on kiinnittänyt huomiota maakuntakaavan arvokkaiden geologisten muodostumien huomioimiseen rantaosayleiskaavan ratkaisussa. Maakuntakaavan ge-merkintä tähtää geologisten kohteiden arvojen säilyttämiseen valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa tarkoitettuihin. Merkintä ei ohjaa vain maa-ainesten ottoa, vaan kaikkea kohteita muuttavaa toimintaa, ml. rakentamista. Geologisesti arvokkaita alueita inventoitaessa on geologisten arvojen ohella huomioitu myös muun muassa niiden maisema- ja kasvillisuusarvoja, joihin asuintai lomarakentamisella tyypillisesti on vaikutusta. Mahdolliset rakentamistoimenpiteiden vaikutukset arvoihin ja tarve rantamitoituksen laskemiseen ympäristöarvojen perusteella tulee aina arvioida tapauskohtaisesti.

Kaavaselostukseen sisältyvässä vaikutusten arvioinnissa (kappale 17.1) kerrotaan, että *arvokkaiden geologisten muodostumien alueiden luonnonympäristön ja -maiseman mahdolliset erityisarvot on selvitetty*

yksityiskohtaisesti rantayleiskaavaa varten laaditussa luonto- ja maisemaselvityksessä. Mikäli tällä viitataan vuonna 2012 valmistuneeseen luontoselvitykseen ja sen päivitykseen vuonna 2015 (Kotkansiipi Oy ja Ympäristösuunnittelu Oy), ei näistä raporteista löydy minkäänlaista mainintaa geologisten muodostumien arvojen selvittämisestä tai huomioon ottamisesta. Myöskään kaavaselostuksessa tai selvitysaineistossa ei mainita arvokkaita geologisia muodostumia koskevia valtakunnallisia inventointeja, joiden olisi tullut olla lähtökohtana kaavan luonto- ja maisemaselvityksille sekä kaavan vaikutusten arvioinnille. Mainituilla perusteilla ei voi vakuuttua siitä, että geologisiin muodostumiin liittyvät arvot on otettu riittävällä tavalla huomioon kaavas suunnittelussa, eikä kaavasunnitelma täytä tältä osin valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Kaava-aineistoa tulee täydentää arvokkaisiin geologisiin muodostumiin liittyvällä vaikutusten arvioinnilla, jossa rakennuspaikkakohtaisesti arvioidaan kaavassa suunniteltujen toimenpiteiden vaikutukset kohteiden arvoihin. Alueiden mitoitus ja uusien rakennuspaikkojen sijainti ge-alueilla tulee perustella hyvin. Hyvänä periaatteena on, ettei uusia rakennuspaikkoja osoiteta rantojen avokallioisille osille tai kalliojyrkänteiden yhteyteen. Arvioinnissa kannattaa hyödyntää Geologian tutkimuslaitoksen internetsivuilta löytyvää Maankamara - kartta-aineistoa (gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html). Lisäksi ge-alueita koskevaa kaavamääräystä tulee täydentää Pirkanmaan maakuntakaavan mukaisilla määräyksillä sekä lisäksi määräyksillä, joilla estetään maaston ja maiseman voimakas muuttaminen rakentamisen yhteydessä. Rakentamisessa tulee pyrkiä luonnonympäristöä mahdollisimman vähän muokkaavaan toteuttamistapaan.

Kulttuuriympäristö:

Tässä yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu asianmukaisesti uuden maakuntakaavan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt. Esitetyt arvoalueiden rajaukset ovat maakuntakaavan mukaisia. On tärkeää että ehdotukseen on lisätty merkinnöille määräykset. Yleisluontoisten vyöhykkeiden lisäksi on osoitettu aluevarauksina maisemallisesti arvokkaita peltoalueita (MA) sekä muinaismuistoalueet (SM). Arvokkaan rakennetun ympäristön kohteita on esitetty kohdemerkinnällä SR. Myös muinaismuistokohteita ja muita suojeltavia rakenteita on esitetty (SM, S).

Kaavatyötä varten koostettu kulttuuriympäristön selvitys painottuu voimakkaasti rakennuskulttuuriin, ei maiseman arvoihin. Maisemaan liittyvät selvitykset on laadittu eri kuntien toimesta, eri aikoina ja eritasoisesti: mm. Oriveden kulttuuriympäristöohjelma ja Längelmäen kulttuurimaisemaselvitys. Tässä vaiheessa prosessia selvitysten laatua ei voitane parantaa.

Koska suuri osa arvoalueiden pelloista on osoitettu MA-merkinnällä, ovat maiseman arvoihin liittyvät ratkaisut hyväksyttävissä, vaikka yhteys peltoaukeiden arvoihin jää epämääräiseksi. Uudet rakennuspaikat on sijoitettu tyydyttävällä tavalla suhteessa maiseman säilymiseen. Talviaisen-Ristijärven maisema-alueen osalta tarkin selvitys lienee maakuntakaavaa varten laadittu laajojen maisema-alueiden selvitys, jonka yleispiirteisyys ei riitä arvokkaiden rakennuskokonaisuuksien, peltoaukeiden tai luonnonmaisemien määrittelyyn yleiskaavatasolla. Längelmäen kulttuurimaisemaselvitys ei sisällä peltoalueiden arvottamista. Ristijärven peltojen mainitaan analyysissä olevan peräisin vähintään 1800-luvun puolivälistä. Kyseisen maisema-alueen arvot perustuvat maakunnallisen selvityksen mukaan erämaahenkisyyteen sekä rakentamattomiin rantoihin eli asutuksen vähyyteen ja sijaintiin. Siten suurin uhka maiseman arvoille ovat uudet rakennuspaikat, jotka rikkovat metsäisiä rantoja. Osa Äväntäjärven ja Pitkäveden pelloista saattaa myös omata arvoja, jotka tulisi huomioida MA-

merkinnöin. Kyseisen maisema-alueen puuttuvia MA-merkintöjä ja uusia rakennuspaikkoja tulee vielä perustella.

Kaavanlaatija esittää vastineessaan, ettei MA-merkintä tue maa- ja metsätalouselinkeinon harjoittamista. Väitteelle ei kuitenkaan löydy perusteluita. MA-merkintä mahdollistaa tavanomaisen maatalouskäytön, eli avointen maisematilojen käyttämisen viljelyyn ja laiduntamiseen.

SR-merkinnällä on edelleen osoitettu vain osa laadittujen selvitysten arvokkaista rakennuskulttuurin kokonaisuuksista, kuten pihapiireistä, mutta ei kaikkia. Kaavanlaatija esittää vastineessaan, että Rakennetun ympäristön selvityksen III-luokan arvokohteita ei ole kaavassa osoitettu. Kyseisestä selvityksestä ei kuitenkaan löydy minkäänlaista arvokohteiden luokittelua, eikä luokittelua ole käytetty myöskään Oriveden kulttuuriympäristöohjelmassa. Seuraavat rakennuskulttuurin arvokohteet tulee merkitä kaavaan johdonmukaisesti SR-merkinnällä: Päilahden Ilomaa ja koulu, Vetterkullan puukuja, Eräjärven keskustan raitti, Uiherlan seurantalot, Talviaisten Kivistö ja pienasutus, Längelmäen kirkonkylän Metsola, Keskinen ja pienasutuksen kaksi aluetta, Attilan-Pääskylän Maunula, Juusela ja koulu. Kyseiset kohteet on alustavasti tunnistettu myös tuoreimmassa, maakuntakaavaa varten laaditussa maakunnallisten alueiden selvityksessä rakennuskulttuurin ydinkohteiksi. Mikäli kohteita on tuhoutunut tai arvoja muuten menetetty selvitysten laadinnan jälkeen, tulee sen ilmetä kaava-aineistosta. Elleivät SR-merkinnät perustu selvityksiin, kohdellaan kiinteistönomistajia epätasapuolisesti.

SR-merkintään ei vielä ole liitetty määräystä. Pelkkä merkintä ilman määräystä ei riitä arvojen vaalimiseen. Mahdollistaessa suoraan rakennuslupamenettelyyn tulee yleiskaavan sisältää riittävät määräykset lupaharkinnan tueksi. SR-merkinnälle tulee antaa määräys, kuten on annettu kaikille muillekin kulttuuriympäristön merkinnöille.

Energiahuolto:

Maakuntakaavassa 2040 on kansallisen energiapolitiikan kärkitavoitteiden ja Pirkanmaan ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti osoitettu tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Maakuntakaavan tavoitteena on ollut sijoittaa tuulivoimapaistot keskitettyihin kokonaisuuksiin haitallisten ympäristön kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi. Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden määrittelyssä yhtenä keskeisenä kriteerinä käytettiin alueiden sijoittamista vähintään yhden kilometrin päähän lähimmästä asutusta rakennuksesta. Maakunnallisen kokoluokan tuulivoimatuotantoalueita on mahdollista toteuttaa ainoastaan maakuntakaavoissa osoitettujen aluevarausten perusteella.

Maakuntakaavassa 2040 Pirkanmaalle on osoitettu 29 maakunnallista tai seudullista tuulivoima-alueita, joista Oriveden ja Kangasalan raja-alueelle sijoittuva Siitaman tuulivoima-alue sijaitsee Oriveden rantaosayleiskaavan suunnittelualueella. Siitaman tuulivoima-alue on osoitettu maakuntakaavassa kymmenen tai useampia tuulivoimaloita mahdollistavalla merkinnällä tv1, jota koskee maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavaa varten laadittujen selvitysten perusteella alueelle on toteutettavissa kymmenen tuulivoimalan tuulipuisto. Siitaman tuulivoima-alueen vahvuuksia rakentamisen kannalta ovat erityisesti sijoittuminen hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja olemassa olevan voimalinjan läheisyyteen. Alueen hyödyntämistä tuulivoimatuotantoon on ehdotettu myös kansalaispalautteissa. Tuulivoima-alueelle on osoitettu myös osin päällekkäisiä kiviaineshuollon kannalta tärkeitä alueita, joiden hyödyntäminen ennen tuulivoiman käyttöönottoa on todennäköistä. Pirkanmaan osalta on tärkeää

mahdollistaa maakunnallisten tuulivoima-alueiden toteutuminen valtakunnallisten ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi.

Maakuntakaavan tuulivoima-alueen rajauksen sisällä sijaitsevan Härkijärven rannalle on rantaosayleiskaavaehdotuksessa osoitettu uusi rantarakentamispaikka. Uusiutuvan energian ja energianomavaraisuuden tavoitteiden näkökulmasta uuden rakennuspaikan sijoittaminen Härkijärvelle tarkoittaisi yhden hyväksi arvioitun tuulivoima-alueen karsiutumista pois Pirkanmaan mahdollisten tuulivoima-alueiden joukosta ainakin maakunnallisessa laajuudessa Härkijärven sijaitessa keskeisellä kohdalla tuulivoima-alueen rajausta. Maakunnassa asetettujen uusiutuvan energian tavoitteiden toteuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi Härkijärven rakennuspaikan siirto pois tuulivoima-alueelta on tarpeellista selvittää. Kaavaratkaisun vaikutukset tuulivoima-alueen toteutumiseen ja toisaalta tulevaisuudessa mahdollisesti toteutuvan tuulivoima-alueen aiheuttamat vaikutukset ranta-asumiseen on tarpeellista täydentää kaavaselistukseen.

Kiviaineshuolto:

Rantaosayleiskaavassa Iso-Korkijärven rannalle osoitettu rakennuspaikka sijaitsee vain alle 100 metrin etäisyydellä Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetusta kiviaineshuollon kannalta tärkeästä alueesta (EOk 1750). Rakennuspaikka tulee vaikuttamaan merkittävästi kyseiselle EOk-alueelle mahdollisesti sijoittuvan kiviainesten oton laajuuteen. Sama tilanne on Koskuenjärven ja Härkijärven rannalle osoitettujen rakennuspaikkojen osalta. Ne sijaitsevat kaikki noin 300 metrin etäisyydellä maakuntakaavassa osoitetuista EOk-alueista (87 ja 174) ja on todennäköistä, että rakentaminen tulee ensiksi toteutuessaan vaikuttamaan kiviainesten ottamisen laajuuteen. EOk-alueilla 87 ja 1750 on erityisen lujaa kiviainesta, jota esiintyy vain harvoissa ottamistoimintaan sopivissa kohteissa Pirkanmaalla

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kiviaineshuollon kannalta tärkeät alueet (EOk) perustuvat Pirkanmaan POSKI-hankkeessa (2012-2015) tehtyihin tutkimuksiin ja arviointeihin. Lähtökohtana on ollut 500 metrin vähimmäisetäisyys kiviainesten ottamisen ja asutuksen välissä. Valtioneuvoston asetuksen mukaan etäisyys voi kuitenkin olla tätäkin pienempi. Valtioneuvoston asetuksessa kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta annetun asetuksen muuttamisesta (314/2017) todetaan seuraavaa: *Kivenlouhimo, muu kivenlouhinta ja kivenmurskaamo on lisäksi sijoitettava siten, että melua tai pölyä aiheuttavan toiminnon etäisyys asumiseen tai loma-asumiseen käytettävään rakennukseen tai sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevaan oleskeluun tarkoitettuun piha-alueeseen tai muuhun häiriölle alttiiseen kohteeseen on vähintään 300 metriä.*

Liitteet: Liite 1. Ote Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040

17 rantaosayleiskaavaehdotuksen karttaa ja Eräjärven kyläyleiskaavaehdotus ovat tutustuttavissa Oriveden kaupungin internetsivuilla <http://www.orivesi.fi/fi/palvelut/asuminen-rakentaminen-ja-ymparisto/kaavoitus/oriveden-rantayleiskaava>.

Päätösesitys. Maakuntajohtaja Halme:

Maakuntahallitus päättää

esittää lausuntonaan Oriveden kaupungille:

Pirkanmaan liitto pitää yleiskaavatasoista rantarakentamisen suunnittelua Oriveden kaupungin alueella erittäin kannatettavana, koska tämä mahdollistaa yksittäisiä ranta-asemakaavamenettelyjä paremmin ranta-alueiden kokonaisvaltaisen ja eri toiminnot sekä alueen arvot yhteen sovittavan suunnittelun. Yleiskaava tukee myös maanomistajien tasapuolista kohtelua.

Oriveden rantaosayleiskaavaehdotuksesta Pirkanmaan liitto toteaa, että kaavaehdotuksen laatimisen pohjana käytetty rantamitoitusperiaate ei kaikilta osin vastaa Pirkanmaalla noudatettuja rantasuunnittelun käytäntöjä. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut luonnon-, virkistyksen-, maiseman- ja kulttuuriympäristön alueet ja arvot tulee ottaa rantarakentamisen määrän mitoituksen lähtökohdaksi, kuten myös rantaosayleiskaavaa varten laadittujen tarkentavien selvitysten tulokset muun muassa luontoselvityksen osalta. Maakuntakaavan näkökulmasta mitoitusta tulee kehittää vielä erityisesti maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien huomioimisen osalta, kuten Pirkanmaan liitto on tuonut esiin aiemmissa lausunnoissaan.

Maakuntakaavassa osoitettujen maakunnallisten tavoitteiden, kuten ulkoilu- ja virkistysverkoston kehittämiseen tähtäävien merkintöjen, tulee olla näkyvissä kaavakartalla.

Pirkanmaan liitto esittää, että kaava-aineistoa täydennetään arvokkaisiin geologisiin muodostumiin liittyvällä vaikutusten arvioinnilla, jossa rakennuspaikkakohtaisesti arvioidaan kaavassa suunniteltujen toimenpiteiden vaikutukset kohteiden arvoihin. Lisäksi Pirkanmaan liitto esittää, että ge-alueita koskevaa kaavamääräystä täydennetään Pirkanmaan maakuntakaavan vastaaviin alueisiin sisältyvien määräyksien lisäksi määräyksillä, joilla estetään maaston ja maiseman voimakas muuttaminen rakentamisen yhteydessä. Rakentamisessa tulee pyrkiä luonnonympäristöä mahdollisimman vähän muokkaavaan toteuttamistapaan.

Talviaisen-Ristijärven maisema-alueen osalta puuttuvia MA-merkintöjä ja uusia rakennuspaikkoja tulee vielä perustella. Seuraavat rakennuskulttuurin arvokohteet on hyvä merkitä kaavaan johdonmukaisesti SR-merkinnällä: Päilähdän Ilomaa ja koulu, Vetterkullan puukuja, Eräjärven keskustan raitti, Uihertan seuratalo, Talviaisten Kivistö ja pienasutus, Längelmäen kirkonkylän Metsola, Keskinen ja pienasutuksen kaksi aluetta, Attilan-Pääskylän Maunula, Juusela ja koulu. SR-merkinnälle on tarkoituksenmukaista antaa määräys, kuten on annettu muillekin kulttuuriympäristön merkinnöille.

Maakunnassa asetettujen uusiutuvan energian tavoitteiden toteuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi Härkijärven rakennuspaikan siirtoa pois tuulivoima-alueelta on tarpeellista selvittää. Kaavaratkaisun vaikutukset tuulivoima-alueen toteutumiseen ja toisaalta tulevaisuudessa mahdollisesti toteutuvan tuulivoima-alueen aiheuttamat vaikutukset ranta-asumiseen on tarpeellista täydentää kaavaselostukseen.

Lisäksi Pirkanmaan liitto toteaa, että Iso-Korkijärven, Koskuenjärven ja Härkijärven rannoille osayleiskaavassa osoitetut rakennuspaikat tulevat vaikuttamaan Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 näiden läheisyyteen osoitettujen kiviaineshuollon kannalta tärkeille alueille (EOk) tulevaisuudessa sijoittuvaan kiviainesten ottamistoimintaan ja erityisesti sen laajuuteen. Kahdella EO-alueella (87 ja 1750) on luujaa/keskilujaa kiviainesta. Näitä esiintymiä, jotka soveltuvat kiviainesten ottamiseen, on Pirkanmaalla vain vähän. Pirkanmaan liitto katsoo tärkeäksi, että näiden

yksittäisten rakennuspaikkojen vaikutus kiviainesten ottamistoimintaan ja toisaalta kiviainesten saatavuuteen seudullisesti otetaan huomioon yleiskaavan suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa. Myös maanomistajien on hyvä olla tietoisia tästä vaikutuksesta.

Päätös. Päätösesitys hyväksyttiin.

Lisätietoja: Maakuntakaavoitusjohtaja Karoliina Laakkonen-Pöntys p. 050 344 2414
karoliina.laakkonen-pontys@pirkanmaa.fi

ORIVEDEN KAUPUNGIN RANTAOSAYLEISKAAVA, ORIVESI
Ote Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040 (MKV 27.3.2017) 1:100 000

